

Korupčníci to tady mají snadné

Jeho kniha Úsvit dala název hnutí senátora Tomia Okamury, které nejdříve podpořil a poté – rozčarován Okamurovými výroky – opustil. Dnes by podpořil jeho odvolání. Přímou demokracii však razí dál. Člen NERV, ekonom Pavel Kohout.
PŘÍMO K VĚCI s Barborou Tachecí

- Vyhovuje vám liberálněpravicový směr. Co s ním měl společného pan Okamura?

Líbila se mu moje kniha. Což mu asi těžko můžu vyčítat.

- Jak vaše politické dostaveníčko komentovali vaši přátelé?

No, někteří vyjadřovali jisté pochybnosti nebo určitou zdrženlivost, abych tak řekl. Je pravda, že do nadšení to mělo daleko.

- Měl jste hodně práce s tím, abyste vysvětlil, co vás k němu táhne?

Většinou jsem říkal, že je to můj čtenář a já se ke svým čtenářům chovám hezky.

- Pan Okamura prohlásil, že jste mu pomáhal se založením strany. Pomáhal jste mu jinak, než že si přečetl vaši knížku?

Konzultoval jsem s ním některé body z jeho volebního programu. Po většinu času se to odehrávalo na externí bázi, protože já mám svoji profesi. Nikdy jsem nešel tak daleko, abych se stal členem, nebo dokonce funkcionářem strany.

- Mrzí vás dneska, že jste Okamuru podporoval?

Nemrzí, udělal jsem to, co jsem považoval za vhodné, a nemám důvod toho litovat.

- Nemáte důvod litovat své podpory člověku, který – vašimi slovy – říká něco dost ošklivého?

To je věc, která samozřejmě není radostná. Tomio Okamura většinou mluví rozumně. Ale čas od času si pustí ústa na špacír, rozjede se a řekne něco, co ve mně budí... překvapení, abych tak řekl. A ta poslední věc, která mě úplně šokovala, byla, jak se vyjádřil o podpoře založení romského státu. Sugerovat, že by se nějaká menšina měla odstěhovat do nějakého svého státu, aniž by to kdokoliv z té menšiny opravdu chtěl – to mi přišlo už příliš za hranicí. To byl ten moment, kdy jsem se rozhodl, že je pro mne nemožné dále spolupracovat.

- Mě překvapuje, že nevíte, že tuto myšlenku pan Okamura razí dlouhodobě. Už v únoru 2011 veřejně napsal: "O Dělnické straně píšeme, že je extremistická, ale čím doopravdy? V čem je například extrémní názor, že Cikáni by si měli založit vlastní stát a že Česká republika by měla podpořit jejich vystěhovalectví do země, odkud pocházejí jejich prapředci?" A rok a půl nato vy objevujete Ameriku?

Přiznám se, to mi uniklo, opravdu jsem si toho nevšiml.

- I v našich novinách jsem například v listopadu loňského roku psala, že by pan

Okamura doporučoval Romům, aby jim byl zpřístupněn zvláštní stát, aby tady v úvozovkách "neobtěžovali".

Je to moje chyba, musím číst i něco jiného než ekonomické rubriky.

- V rámci přímé volby prosazujete také odvolatelnost politiků. Přivítal byste takový postup kvůli výročkám pana senátora Okamury?

Pokud bych byl v jeho volebním obvodu, tak bych se v tomto případě pravděpodobně přidal k petici pro referendum o jeho odvolání. Protože to je typ výroku, který opravdu je daleko za mou mezí tolerance.

- Neukazuje tento příklad, jak riziková je přímá volba? Ocitl jste se v roli voliče, kterému se líbil pan Okamura, protože jste o něm zjevně nevěděl tolik, kolik jste vědět měl. A to jste intelektuálně nadprůměrný volič.

Chápu, kam míříte, ale kategoricky s vámi nesouhlasím. Protože voliči si o tom člověku možná nezjistí všechno, možná na něco zapomenou, ale aspoň znají jméno toho člověka, obličej a mají šanci si to zjistit. Ale máte-li nepřímou volbu, kandidátku jako seznam autobusového zájezdu, znáte možná volebního lídra a dva další lidi, a zbytek neznáte vůbec. Tak máte daleko obtížnější pozici než při přímé volbě, která je daleko informačně efektivnější než společná kandidátka. V případě společné kandidátky nevolíte osobnosti, ale značky: Persil, Coca-Cola, IBM nebo cokoliv dalšího.

- Přes veškeré výhrady k parlamentním politickým stranám si žádná z nich nedovolila nabídnout lídra, který by doporučoval zřízení zvláštního státu pro menšinu, která o to nemá zájem – nejspíš proto, že parlamentní partaj má přece jen nějaký korektiv. U jednotlivců je to trochu jinak, ne?

Politická strana českého typu je především ideální nástroj pro prosazování a krytí nezodpovědnosti. Prostě proto, že když se někdo dopustí nějaké ohavnosti – ať už je to pouhý výrok, nebo nějaký přestupek nebo tunelování nebo podvod či lež – tak ho třeba dají ne na první, ale na druhé či třetí místo kandidátky. Ale pořad se o něj strana postará a ten člověk nečelí plně odpovědnosti. A to je ten hlavní korupční mechanismus, jakým fungují politické strany českého typu v současnosti. Umím si představit, že by politické strany fungovaly jinak, ale to bychom museli mít úplně jiný volební systém.

- Vraťme se k vašemu příkladu s Okamurou. Kdyby v přímé volbě, kterou prosazujete, všichni volili jako vy, tedy nezjistili si pro ně důležité věci o kandidátovi, případně podlehli pouhému populismu, jak by to tu dopadlo?

Populistická hesla se šíří na úrovni stran a strana je pouhá značka, za kterou se schová kolektivní neodpovědnost. Měli jsme tu stranu, která se před minulými volbami holedbala tím, jak bude odpovědná a pravcová a jak se bude starat o veřejné finance, a nakonec přesný opak byl pravda. To je to nejhorší, co se může stát voličům – že naletí na populistická hesla a potom to nemají komu vyčítat. V případě přímé volby je aspoň jeden konkrétní člověk, kterému to mohou vyčítat. A kterého už příště nemusí zvolit.

- To tu partaj taky nemusí.

Jenže ta strana má v porovnání s jednotlivcem daleko silnější pozici – například je financovaná státem, má přístup do médií, v podstatě nikomu nemusí skládat účty a vlastní moc.

- Vaším ideálem není mít v Poslanecké sněmovně třeba pět stran, ale dvě stě jednotlivců?

Každý systém, který primárně volí strany a až potom jednotlivce, je systémově chybný. Správný je ten typ volby, kdy člověk volí konkrétní osobu, o které si může zjistit leccos včetně pochybných výroků v minulosti, a teprve ve druhé řadě je u toho člověka jako dovětek "člen strany té a té". A co je podstatné, v našem systému stačí lobbistovi, aby navštívil tři nebo čtyři zástupce stran, a předá obálku či nějakou sofistikovanější nabídku. Takže lobbisté a korupčníci to tu mají daleko snazší. Zatímco třeba v americkém Kongresu musí obejít stovky kongresmanů individuálně, což je nesrovnatelně obtížnější. Tady se to řekne vedení strany, udělá se nějaký temný obchod, který kromě zasvěcených nikdo neviděl a nikdo o něm neslyšel, a zbytek zákonodárců to dostane jako úkol od šéfa poslaneckého klubu, aby hlasovali tak, nebo onak.

- Představte si, že jste přímo zvoleným členem nějakého poslaneckého klubu, jehož šéf vás o něco požádá. Proč by úkolování poslanců ze strany vedení stran nemohlo fungovat při přímé volbě dál?

Je rozdíl, když mě požádá, a když mi dá rozkaz. Když mne požádá, mohu se nad tím zamyslet a říci ano, nebo ne. Pokud mi to dá jako rozkaz, tak vím: aha, no jasně, příště už se nedostanu na kandidátku, když odmítnu, takže držet hubu a krok. To je princip naší demokracie. Když se to stane v americkém Senátu, senátora jako první napadne: Co tomu řeknou moji voliči v mém obvodě? A v každém obvodě kandidát kandiduje sám za sebe a strana mu nemůže poroučet ani zakázat, aby tam kandidoval.

- Proč nezafungovalo kroužkování na kandidátkách?

Je to tak proto, že stranický systém s hromadnými kandidátkami, které jsou ještě navíc dotvářeny v jakémsi stranickém centru, vede k tomu, že poslanci jsou v naprosté většině poslušní stranickému vedení.

- Protože chtějí být nasazeni na volitelném místě.

Ano, chtějí být znovu zvoleni – to znamená, že primární lojalita poslanců nepatří voličům, ale stranickému vedení. A to je ta hlavní vada našeho systému. Třeba ve Spojených státech mají jak republikáni, tak demokraté na webových stránkách vyvěšený velmi obecný dokument, a pokud máte pocit, že to vyjadřuje váš světový názor, můžete tam vyplnit své jméno a adresu a poštou vám přijde kartička, která funguje jako členská průkazka. Žádné kádrování, žádná posudková komise. A jakmile jste členem strany, tak okamžitě můžete vyhlásit, že kandidujete, a už je jen na voličích, jestli vás zvolí, nebo ne. Tak je systém otevřený nově přichozím.

- Nejste tedy tak naivní, abyste si myslel, že jiným způsobem volby se tam dostanou lepší lidé?

Myslím, že báječní lidé nejsou v žádném zákonodárném sboru nikde na světě, ale jde o to, aby

je systém vedl k normálnímu, slušnému chování. Aby věděli, že když něco provedou, přijde nějaká odplata. Buď že je voliči příště nezvolí, nebo že jim hrozí odvolání. Pokud se systém nezmění, řečeno slovy Karla Kryla, budeme dál rýt držkou zemi.

Pavel Kohout

Narodil se 25. března 1967. Studoval techniku v Plzni a obor Informační a znalostní inženýrství na VŠE v Praze. Původně se začal zabývat vývojem počítačových her. Od roku 1993 začal působit ve finančnictví. Pracoval jako ekonomický analytik pro různé firmy, například PPF Petra Kellnera či ING. V roce 2007 se stal spoluzakladatelem finanční skupiny Partners. Působil jako poradce ministrů financí, s Vlastimilem Tlustým například připravoval rovnou daň z příjmu. V roce 2009 se stal členem Národní ekonomické rady. Je autorem několika knih, často publikuje články v tisku i na internetu.

Jejíma očima

Připustil, že epizoda s Tomiem Okamurou pro něj byla facka i poučení. A myslím, že konečný distanc od senátora s podivnými výroky mu přinesl úlevu. Protože jako na jehlách se vedle něj cítil už delší dobu.

"Maminka mi vždycky říkala: Hlavně nikam nevstupuj a nikde nekandiduj, ani nevíš, jaký průšvih tě tam může čekat. Měla vždycky pravdu, a kdyby mě nevarovala, možná bych se byl nechal zlákat," říká ekonom s patřičným vděkem.

Sám o sobě tvrdí, že se do politiky nehodí, neb je ve skutečnosti introvert. "Vždycky se těžce vzpamatovávám, když musím někde veřejně přednášet. A ze všeho nejradši jsem, když mohu sedět a něco tvořit." Teď pracuje na počítačové hře, ale zapomeňte na Mafii nebo Grand Theft Auto – počítačová hra Pavla Kohouta totiž bude simulovat rozpočtovou politiku.

Zná ústavní systémy neuvěřitelného množství zemí: "Mě to baví, zatímco jiní lidé si po večerech čtou něco oddechového nebo se dívají na televizi, já jsem studoval ústavy různých zemí včetně Latinské Ameriky nebo třeba Thajska." Nekecá. Skončili jsme v Keni, jejíž parlament – jak jsem se dozvěděla – byl tak silně inspirován Británií, že uvnitř mají dvě řady lavic na délku dvou mečů s pultíkem jako v britské Dolní sněmovně. Odpadla jsem někde mezi kmeny Kikujů a Kalenijů, které sice mají zvykové právo, ale Keňa jako celek nikoliv.

Tak mi řekněte, proč Pavel Kohout nedá tisícinu své energie na studium partáků dřív, než je veřejně podpoří?